

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ Τ.Θ.Δ.Δ. (απόσπασμα από τις Προδιαγραφές των Θεμάτων)

Επιμέλεια: Ι.Π. Αμπελάς, Συντονιστής για τα Αρχαία Ελληνικά

Α. Τι θέλουμε να αξιολογήσουμε;

Α΄ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

1. **τον γλωσσικό γραμματισμό** (στη μεταφραστική παρατήρηση) και ειδικότερα την κατανόηση της λειτουργίας της Α.Ε. στο πλαίσιο της ιστορικής αφήγησης, π.χ. την προσπάθεια απόδοσης σε νεοελληνικό λόγο της εναλλαγής αορίστου και ιστορικού ενεστώτα,
2. **την αναγνωστική και συγγραφική ικανότητα** (στη μεταφραστική παρατήρηση) π.χ. την παρακολούθηση της αφηγηματικής δομής με βάση τα ρήματα, τα υποκείμενα, τους χρονικούς προσδιορισμούς και τις αιτιώδεις σχέσεις, την κατανόηση του ρόλου των δρώντων προσώπων και την αποτύπωση όλων αυτών σε δόκιμο νεοελληνικό λόγο,
3. **τη στρατηγική νοηματοδότησης των λέξεων** (στη μεταφραστική και στη λεξιλογική-σημασιολογική παρατήρηση) μέσα από την αξιοποίηση των συμφραζομένων στην Αρχαία και στη Νέα Ελληνική,
4. **τη γραφή ακριβείας** (στη μεταφραστική και στη λεξιλογική-σημασιολογική παρατήρηση) κατά την παραγωγή συγκροτημένου νεοελληνικού λόγου στο πλαίσιο της νεοελληνικής απόδοσης και της παραγωγής ενδεικτικών νεοελληνικών φράσεων/προτάσεων,
5. **τη διάκριση εννοιών και όρων** (ιστορικών, πολιτικών, γλωσσικών κ.ά.) που σχετίζονται με το γραμματειακό είδος της ιστοριογραφίας και τον ιστορικό (Θουκυδίδη ή Ξενοφώντα) με βάση το τρίπτυχο *ανάκληση, επιλογή, επιβεβαίωση της πληροφορίας* (στη γραμματολογική παρατήρηση που είναι αποκλειστικά αντικειμενικού τύπου).

1

Β' ΟΠΑΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

1. **τον (αρχαιο)γλωσσικό γραμματισμό** κυρίως μέσω
 - α. της ερώτησης κατανόησης ανοιχτού ή/και κλειστού τύπου στο διδαγμένο κείμενο,
 - β. της μεταφραστικής παρατήρησης στο αδίδακτο κείμενο.Ειδικότερα:
 - α. **η ερώτηση κατανόησης ανοιχτού ή/και κλειστού τύπου στο διδαγμένο κείμενο** ελέγχει την ουσιαστική κατανόηση της λειτουργίας της Αρχαίας Ελληνικής (π.χ. χρήση αντωνυμιών στο τρίπτυχο *Μαντίθεος-κατήγοροι-βουλευτές*, διατύπωση υποθετικών συλλογισμών, αντιθετικός λόγος, δυνητικές εκφράσεις κ.ά.) στο πλαίσιο ενός δικανικού λόγου, όπου ο ομιλητής διαχειρίζεται τα τεκμήρια που διαθέτει και επινοεί επιχειρήματα προκειμένου να πείσει.
 - β. **η μεταφραστική παρατήρηση στο αδίδακτο κείμενο** ελέγχει πρωτίστως την (αρχαιο)γλωσσική κατάρτιση, όπως διαπιστώνεται από την κατανόηση της λογικής που διέπει τις γραμματικές και συντακτικές επιλογές του συγγραφέα, οι οποίες σχετίζονται με τη δομή των περιόδων ή των προτάσεων και με τις μεταξύ τους σχέσεις λαμβάνοντας υπόψη το επικοινωνιακό πλαίσιο του κειμένου.
2. **τον κειμενικό γραμματισμό μέσω της ερώτησης κατανόησης ανοιχτού ή/και κλειστού τύπου στο διδαγμένο κείμενο** ελέγχοντας πληροφορίες σχετικά με το επικοινωνιακό πλαίσιο του κειμένου: πομπός, δέκτης, ρητοί και άρρητοι στόχοι της επικοινωνιακής περίστασης κ.ά.
3. **την αναγνωστική και συγγραφική ικανότητα** του/της μαθητή/-τριας μέσω
 - α. της ερώτησης κατανόησης ανοιχτού τύπου στο διδαγμένο κείμενο,
 - β. της μεταφραστικής παρατήρησης στο αδίδακτο κείμενο.Ειδικότερα:
 - α. **η ερώτηση κατανόησης ανοιχτού τύπου στο διδαγμένο κείμενο** ελέγχει την παρακολούθηση της δομής των επιχειρημάτων και εν γένει των συλλογισμών, την αποκωδικοποίησή τους, την άντληση βασικών πληροφοριών του κειμένου και την αποτύπωση όλων αυτών (στην περίπτωση ερώτησης ανοιχτού τύπου) σε δόκιμο νεοελληνικό λόγο,
 - β. **η μεταφραστική παρατήρηση στο αδίδακτο κείμενο** ελέγχει την αξιοποίηση των βασικών μηχανισμών μεταφραστικής διαδικασίας, τις γλωσσικές αντιστοιχίες μεταξύ Αρχαίας και Νέας Ελληνικής κ.ά.

4. **τη στρατηγική νοηματοδότησης των λέξεων** (στην ερώτηση κατανόησης του διδαγμένου κειμένου, στη λεξιλογική-σημασιολογική και στη μεταφραστική παρατήρηση) μέσα από την αξιοποίηση των συμφραζομένων στην Αρχαία και στη Νέα Ελληνική,
5. **τη γραφή ακριβείας** (στην ερώτηση κατανόησης (ανοιχτού τύπου) του διδαγμένου κειμένου, στη λεξιλογική-σημασιολογική ανοιχτού τύπου και στη μεταφραστική παρατήρηση) κατά την παραγωγή συγκροτημένου νεοελληνικού λόγου στο πλαίσιο της αποκωδικοποίησης του διδαγμένου κειμένου, της δημιουργίας ενδεικτικών νεοελληνικών φράσεων/προτάσεων και της νεοελληνικής απόδοσης του αδίδακτου κειμένου αντίστοιχα,
6. **τη κατανόηση της λειτουργικότητας των συντακτικών επιλογών** του συγγραφέα του αδίδακτου κειμένου μέσω τόσο της μεταφραστικής παρατήρησης στο αδίδακτο κείμενο όσο και της ερώτησης συντακτικού,
7. **τον κριτικό γραμματισμό μέσω του δοθέντος παράλληλου κειμένου** προκειμένου με βάση την ερώτηση που θα οριστεί από τον/την εκπαιδευτικό, να συνδέσουν οι μαθητές/-τριες το διδαγμένο κείμενο με το παράλληλο κείμενο κάνοντας διακειμενικές αναφορές και συσχετισμούς ανάμεσα στα δύο κείμενα, τόσο όσον αφορά το περιεχόμενο όσο και τη μορφή (τις γνώσεις που παρέχουν, τις στάσεις και τις αξίες που υποστηρίζουν, το ύφος και τις γλωσσικές επιλογές κ.ά).

Παράλληλα, **είναι απαραίτητο** τα επιλεγόμενα θέματα να είναι τέτοια, ώστε
Α΄ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

- **να προκρίνουν την επαρκή μελέτη της εξεταστέας ύλης και την ουσιαστική αφομοίωσή της**, π.χ. η μεταφραστική άσκηση να μην περιορίζεται μόνο στη δεδομένη παραγραφοποίηση του αρχαίου κειμένου, αλλά να αξιοποιεί κυρίως τη νοηματική συνοχή του προτεινόμενου αποσπάσματος,
- **να απαιτούν τη μεθοδική ανάκληση και τη σύνθεση γνώσεων** π.χ. κατά τη διάρκεια της προσπάθειας για τη νεοελληνική απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου ή της απάντησης στη λεξιλογική-σημασιολογική παρατήρηση,
- **να διαθέτουν την αρετή της διακριτότητας**, δηλαδή να ελεγχθεί κλιμακωτά η ποιότητα της μελέτης του/της μαθητή/τριας, με την πρόνοια να υπάρχουν λιγότερο ή περισσότερο απαιτητικά σημεία προς απάντηση (και στις τρεις παρατηρήσεις),

- **να διαθέτουν ποικιλία** (ειδικά στις ερωτήσεις αντικειμενικού ή κλειστού τύπου), προκειμένου να αποφευχθούν η τυποποίηση, η μονομέρεια και ο κίνδυνος αποστήθισης έτοιμων απαντήσεων,
- **να είναι σαφή, σύντομα και ακριβή** ως προς τη διατύπωση δεδομένων και ζητούμενων (π.χ. σαφής διάκριση μεταξύ *ομόρριζου* και *ετυμολογικά συγγενούς* στη λεξιλογική παρατήρηση), και να μην προκαλούν διφορούμενες απαντήσεις, ανάγκη διασαφήσεων κ.λπ.,
- **να είναι επιστημονικά ορθά** και να λαμβάνουν υπόψη τους τα σχολικά εγχειρίδια και τα βιβλία αναφοράς,
- **να ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα και τον παραστατικό κύκλο των μαθητών/τριών** π.χ. στη λεξιλογική-σημασιολογική παρατήρηση και ειδικότερα για την παραγωγή-σύνθεση λέξεων, φράσεων, την ένταξή τους σε νεοελληνικά συμφραζόμενα κ.λπ.,
- **να απαιτούν ρεαλιστικό χρόνο απάντησης**, καθώς το ισχύον θεσμικό πλαίσιο προβλέπει να διατυπωθούν πολλαπλάσιες ερωτήσεις εκ μέρους του/της εκπαιδευτικού που διδάσκει το μάθημα (3 ερμηνευτικές, 1 ερώτηση γραμματικής και 1 ερώτηση συντακτικού).

Β' ΟΠΑΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

- **να προκρίνουν την επαρκή μελέτη της διδακτέας-εξεταστέας ύλης και την ουσιαστική αφομοίωσή της**, π.χ. η ερώτηση κατανόησης του διδαγμένου κειμένου να αναδεικνύει ουσιαστικές πληροφορίες, απαραίτητες για τη νοηματική προσπέλαση του δοθέντος κειμένου χωρίς να ταυτίζεται με την ερμηνευτική ερώτηση ή να εστιάζει σε λεπτομέρειες,
- **να απαιτούν τη μεθοδική ανάκληση και τη σύνθεση γνώσεων** π.χ. κατά τη διάρκεια της προσπάθειας για τη νεοελληνική απόδοση του αδίδακτου κειμένου ή της απάντησης στη λεξιλογική-σημασιολογική ερώτηση,
- **να διαθέτουν την αρετή της διακριτότητας**, δηλαδή να ελεγχθεί κλιμακωτά η ποιότητα της μελέτης του/της μαθητή/-τριας, με την πρόνοια να υπάρχουν λιγότερο ή περισσότερο απαιτητικά σημεία προς απάντηση (σε όλες τις παρατηρήσεις),
- **να διαθέτουν ποικιλία** (ειδικά στις ερωτήσεις αντικειμενικού ή κλειστού τύπου), προκειμένου να αποφευχθούν η τυποποίηση, η μονομέρεια και ο κίνδυνος αποστήθισης έτοιμων απαντήσεων,

- **να είναι σαφή, σύντομα και ακριβή** ως προς τη διατύπωση δεδομένων και ζητούμενων (π.χ. σαφής διάκριση μεταξύ *ομόρριζου* και *ετυμολογικά συγγενούς* στη λεξιλογική ερώτηση, περιορισμένη χρήση της μεταγλώσσας του συντακτικού) και να μην προκαλούν διφορούμενες απαντήσεις, ανάγκη διασαφήσεων εκ μέρους του/της εκπαιδευτικού κ.λπ.,
- **να είναι επιστημονικά ορθά** και να λαμβάνουν υπόψη τους τα σχολικά εγχειρίδια και τα βιβλία αναφοράς,
- **να ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα και τον παραστατικό κύκλο των μαθητών/-τριών** π.χ. στη λεξιλογική-σημασιολογική ερώτηση, και ειδικότερα για την παραγωγή-σύνθεση λέξεων, φράσεων, την ένταξή τους σε νεοελληνικά συμφραζόμενα κ.λπ.,
- **να απαιτούν ρεαλιστικό χρόνο απάντησης**, λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που προβλέπει να οριστούν οι υπόλοιπες ερωτήσεις εκ μέρους του/της εκπαιδευτικού που διδάσκει το μάθημα.

Ειδικότερα, ως προς **τα τρία κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο)** που ορίζονται από την ΤΘΔΔ είναι σημαντικό:

- **το διδαγμένο κείμενο** να διαθέτει την απαιτούμενη νοηματική συνοχή χωρίς να ταυτίζεται κατ' ανάγκην με τη δεδομένη παραγραφοποίηση του λόγου του Λυσία,
- **το παράλληλο κείμενο (διδαγμένο ή αδίδακτο)** από την αρχαία ή νεότερη ελληνική γραμματεία να είναι ευσύνοπτο, με νοηματική πληρότητα και συνοχή, από το οποίο να προκύπτει εμφανής συσχετισμός (ομοιότητες-διαφορές, εμβάθυνση) με το διδαγμένο κείμενο, ώστε ο/η εκπαιδευτικός να διατυπώσει το σχετικό ερώτημα με την αντίστοιχη σαφήνεια,
- **το αδίδακτο κείμενο (πεζό της αττικής διαλέκτου)** να διαθέτει νοηματική πληρότητα και συνοχή, να ανταποκρίνεται στις γνωστικές δυνατότητες των μαθητών/-τριών της ΟΠΑΣ Β' Λυκείου, να μην έχει εξεζητημένο λεξιλόγιο και να «συνομιλεί», εφόσον είναι δυνατόν, με το διδαγμένο κείμενο.